

NÉPÜNK

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
ORADEA

Strada Teatrului No. 4.

ZSIDÓ HETILAP

Főszerkesztő Felelős szerkesztő
WASSERSTROM SÁNDOR LEITNER ZOLTÁN

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Belföldön: Egész évre 250 Lei, félévre
150 Lei, negyedévre 65 Lei. Külföldön
2 Dollár, Kc. 75, P. 15, S. 19, Din. 120

A destrukció vádja

Külső ellenségeink már régóta mondják rólunk, hogy mi zsidók általában destruktívok vagyunk. Pedig nem is igaz. Mert a zsidóság, mint olyan, mindenkor építő volt, sőt még a régi történelmi idők mintájára egyik kezében a kalapácsot tartotta, a másik kezében szimbólikusan ugyan, de mindég a védekező eszköz volt. De destruktív sohasem volt. A zsidó nép természete is konzervatív és sohasem akart sem országokat, sem társadalmi osztályokat rombolni. Nagyrésze proletár ugyan, vagy talán az annál is rosszabb „lumpenproletáriát”-hoz tartozik és inkább megmerevedett a maga világnézetében, de a népre sohasem lehetett a destruktivitás vádját jogosan rásütni.

Am amig népi mivoltánál nem felel meg a valóságnak, azért nem lehet azt sem mondani, hogy nem voltak és nincsenek közöttünk mindég destruktívok. Van némelyekben rombolás ösztön. Egyik-másiknál, mert természeténél fogva szadisztikus hajlamai vannak és a pusztítás vágya vérében van, a másik, mert egyéni céljainak, számításainak, érvényesülésének ez az irányzat felel meg a legjobban. És ne higgye senki, hogy ilyen zsidó destruktívok csak a mai társadalom ellen harcolnak. Ahogy minden nép fiai közül kerülnek ki rombolók, úgy közöttünk is élnek szép számmal. Az egyik destruktív a hitközség intézményei ellen akar hangulatot kelteni. Lerombolni azt, amit évszázadokon át generációk építettek. A másik már messzire tér a zsidó népelettől, de mint a bűnöző, akármerre is vette a világnézet, vagy a sors keze, mindég visszatér a zsidó közösséghez. A zsidó kommunista, legjobban a zsidó intézmények, zsidó vágyak és ideálok ellen tudja élesre fenni kardját. A zsidó kommunista harcol legerősebben a zsidó népi reneszansz ellen. Csak az képes megzavarni egy országépítést hirdető gyűlést, dacára annak, hogy jól tudja, hogy hány százezer zsidó nincstelennek egyetlen ulja még az, amely Palesztina felé vezet. Jól tudja azt is, hogy a zsidó munkásság mennyit alkotott, igazi konstruktív munkát az új letelepülésnél. De mert rombolási dühe legjobban ott vezethető le, ahol nyugodtan meggyalázhatja egy nagy tömeg, zsidó milliók álmát és vágyát és nincs Dofstanja, hogy oda küldje destruktivitásáért, azért ágál legjobban zsidó testvérei ellen. Nekik semmi sem szent. Csak rombolni. Mert a destruktívok legbiztosabb ismertető jele éppen az, hogy a rombolási dühe meg kell nyilváníjon valahol, valaki vagy valami ellen és egy bizonyos formában.

Legyen az a destrukció, hitközségeknél megnyilvánuló egyéni érdekek hirdetője, annak szép csomagoló papírja, legyen az a kommunista dühe minden ellen, ami zsidó építés, mindegy.

Vannak közöttünk számosan rombo-

lók és kártékonyak. És mi fennen hirdetjük, hogy ez nem a zsidó nép, ez nem a zsidóság karakterisztikuma. Nem! Ez lehet egyének beteges hajlama, hiúsága, feltűnést vágya, érvényesülési lehetősége, s csak ritkán hajtja, vagy űzi őket a meggyőződés szent heve. A destrukció nem zsidó hiba, hanem vannak zsidók, akik ebben a hibában, ebben a bűnben fogan-

tak és ebben szenvednek. De a zsidóság tiltakozik az ellen, hogy vele azonosítsák a rombolókat, mert azokat minden időben kitagadta és kivetette magából az, amit mi egészséges népi ösztönnek ismerünk és hiszünk. Ez az egészséges ösztön minden időben keresztül győzedelmeskedni fog mindaddig, amíg zsidó élni fog szerteszórtan ezen a földtekén.

Feladatok és megoldások

Irta: Dr. KLEIN MIKSA

az Országos Zsidó Párt erdélyrészi tanácsának ügyvezető elnöke

Mivel a Chevra Kadischa önnálló jogi személyiséggel bír, ugyszintén önnálló személyiséggel bírnak az Erdélyben működő cluj-i és oradeai Zsidó Kórházak, ennél fogva a Központi Iroda erkölcsi köteleességét képezi, hogy szabályozza, milyen módon kell részt vegyenek a Chevra Kadischa két zsidó kórház fenntartásában. Kétségtelen az, hogy ez a két zsidó kórház olyan áldásos működést fejt ki nemcsak a zsidóság körében, de általában a más nemzetiségű betegek ápolása körül, hogy nemcsak az állam, de a keresztények is a legnagyobb elismeréssel nyilatkoznak e két intézmény működése felett. Barátokat és támogatókat szerezünk e két intézményvel. Tehát a Chevra Kadischa kötelesek résztvenni az intézmény fenntartásában.

Bár a Chevráknak nincsen felsőbb felügyeleti hatóságuk, mert mindegyik önnálló, mégis mivel minden Chevra alá van vetve a hitközségek fennhatóságának és csak ennek a keretben működhetnek, ezért a Központi Irodának jogkörébe tartozik annak az eldöntése, hogy a fennhatósága alatt álló Chevrát az évi költségvetés bizonyos százalékának a kórházak javára leendő befizetésére kötelezze. Ezért tartom szükségesnek, hogy a Központi Iroda foglalkozzék a zsidóság szociális és gazdasági problémáival, hogy bele avatkozzék és irányítsa a fennhatósága alá tartozó összes hitközségek, szociális intézményeit, mert szükséges, hogy egy átfogó keretben oldassanak meg azokat a problémákat, amelyek a hitközségek és annak kultur, kultusz, gazdasági és szociális problémáit vannak hivatva megoldani. Természetes, hogy az egyes Chevrák csak a maguk szűk működési körükben látják a problémát és jól-rosszul végzik a maguk feladatait, de ha a Központi Iroda végrehajtóbizottsága a kataszteri felállításával bele fog látni minden egyes hitközség költségvetésébe és annak jóváhagyásával vagy változtatásaival kötelezőleg fog irányt szabni a hitközségek fejlődésének, akkor a Chevrák is reáfognak jönni arra, hogy amikor ők a zsidó kórházak terheit, vagy a tehernek egy részét magukra vállalták az évi tíz százalékos hozzájárulással, hogy akkor ezzel az áldozattal a maguk céljait is szolgálják. E helyen emlékeztetnem kell a kongresszusra kiküldött hitestvéreimet arra a tervre, amelyet annak idején az orth. kongresszus Bukarestben tárgyalt, amidőn felvetettük azt a kérdést, hogy

vajjon nem-e lehetne az állam részéről az egyházak kultuszsegélyére kiutalt összeget fordítani a két zsidó kórház fenntartására és négy vagy öt aggmeház létesítésére. Igaz, hogy hitközségeink rettenetesen rá vannak utalva erre a csekély összegre is, de mégis úgy vélem, hogy hitközségeink mai helyzetén a 10 millióból reá eső rész szétforgácsolva alig-alig segít valamit a helyzetükön és nem mentesít semmivel sem a hitközségi tagokat a reájuk rótt áldozatkésztség és kötelezettség teljesítése alól, viszont ha az összeget a Központi Iroda egyösszegeben erre a célra fordítaná, úgy jelentős lépésben tudnák ezt a szociális problémát megoldani. Természetesen ehhez az egyes hitközségek hozzájárulása is kikérendő de nem hiszem, hogy akad orthodox hitközség, amely a mai viszonyok között nem mondana le átmenetileg ezért a célért a reája eső pár ezer leiről. Ezért tartom szükségesnek, hogy a Központi Iroda vezetősége a jövőben oly módon foglalkozzék ezekkel a kérdésekkel, amelyek nagyvonalúan, általánosan és az egész Erdélyre kiterjedő módon oldja meg ezeket a problémákat, mert csak így fogunk reális eredményekhez jutni.

Külön feladatát képezi a Központi Irodának, hogy a zsidó hitoktatás kérdését rendezze és különösen a Talmud Tóra iskolák kérdését, hogy ezek az 1877. évi aug. hó 24-én kiadott 20521. sz. vallásügyi miniszteri rendelet szellemében nyerjenek szabályozást. Ezen iskoláknak a vezetése kizárólag az illetékes rabbi felügyelete alá tartozik és nem minősíthető zugiskoláknak. — Ennél fogva a hithű zsidóság szabadon rendezze ezt a kérdést, de rendezni kell és nem maradhatnak továbbra is a hatóságok sikanizációs eljárásainak kitéve.

Rendezendőnek találom a kóser-hus árusításának kérdését, a gabella adómentességét, a pászkasütés és ennek szállítási jogát. Mindezek a kérdések a regulament keretében szabályozandók és az egyes hitközségek által szankciók mellett betartandók. Ugyancsak rendezendő a templomépítési célokra való gyűjtések, amelyek rosszhiszeműen egyesek privátcéljaira szolgálnak ürügyül.

Igen sok kérdés maradt még ki, amelyet nem érintettem, de nem is dolgozhatok fel ezen cikk keretében, de hiszem, hogy alkalmas sor fog kerülni ezekre a kérdésekre is.

Ami pedig azt a kérdést illeti, hogy

papi ember legyen e az elnök vagy világi, úgy az én szerény nézelem, hogy mivel a Központi Iroda a zsidó hitközségek felsőbb felügyeleti hatósága, ennél fogva az elnök papi ember legyen. Annát is inkább, mivel az orthodoxia jogcímét formál ahoz, hogy törvényes képviselője helyet kapjon a szentatásban is. Ez pedig csakis papi ember lehet. — Ezt fejezi ki az 1928. év március 31-én megszavazott kultustörvény 55-ik §-a is. Természetesen a személy kiválasztásánál elsősorban az egyéni képesség és rátermettség kell mérvadó legyen és én hiszem, hogy a kongresszus ennek a személynek a megválasztásánál szem előtt fogja tartani a hitközségek igazi érdekeit. A papi elnök mellett kell egy világi elnök, akinek ügyvezetői hatásköre kell legyen és aki a szükséges irányítást adja meg az Iroda ügyeinek vitelére. Az államnyelv tudása olyan elemi követelmény, amely nem is tűrhet vitát. Ha nem fogunk családi és személyi politikát üzni, hanem a helyzethez komolyan és a feladatok nagyságához mérten fogunk törekedni hitközségeink közjogi helyzetének biztosítására, akkor hiszem, hogy a legközelebbi kongresszus új korszakot fog teremteni a Központi Iroda életében és meg fog kezdődni az alkotás komoly akarata.

Külön kiemelni tartozom, hogy vallási kérdések felett, kizárólag rabbijaink kell döntsenek, de a gazdasági, szociális és kulturális kérdésekben át kell engedni az irányítás nekünk világiaknak, mert ehez mi jobban értünk, de olyan szeretettel vagyunk eltelve hitközségeink iránt, hogy semmi olyat nem akarunk, ami vallásunkba, vagy tradícióinkba ütköznék. Bizzanak bennünk papjaink is és meglátják, hogy együttesen a Mindeható segítségével egy szebb és boldogabb jövőt fogunk tudni teremteni.

A kassai mizrachisták és cionisták önálló hitközséget alakítanak

Kassáról jelentik: A kassai orth. hitközségben a jog s az igazság — tótágast áll. Brach Salamon főrabbi több ízben megvétózta a mizrachisták és cionisták felvételét a hitközségbe s még a közismert jámboréletű és talmidé chachamin hírében álló mizrachistákat sem engedélyezte felvenni a hitközségbe. Évekig türelék a kassai mizrachisták Brach rabbi eme jogfosztó ténykedését, de úgy látszik a mérték már megtelt, mert az elmúlt hetekben a kassai mizrachisták és cionisták értekezletet tartottak s ezen elhatározták, hogy kenyértörésre viszik a dolgot. Még egyszer kérik felvételüket teljesjogú tagnak s amennyiben ezáltal is elutasítják őket — önállósítják magukat.

De Brach rabbi ezáltal sem volt hajlandó tágitani. Szerinte a cionisták pénze, amiből ő s a többi jámbor hívei fizetésüket huzzák, kóser a legszigorubb orthodox előírások szerint is, de tagsági jogaik, szavazatuk tréfe, s ezért nem kaphatnak egyenlő hitközségi jogokat a többi nemcionistákkal.

Ezek után a kassai mizrachisták és cionisták egyhangulag elhatározták, hogy kíválnak végleg Brach rabbi orthodox hitközségéből és önálló rituális intézményeket, husszékét s független gabellát létesítenek.

ORTH. KÓSER

אֲרַמְה' כֶּשֶׁר

STERN AMSEL
vendéglője

Oradea, Piața M. Viteazul 7

3 fogásos ebéd ára
20 lei

Utazók találkozóhelye!

Felhívás Biharvármegye és Nagyvárad zsidóságához!

Erdély zsidósága elég érett és megfontolt ahoz, hogy távol minden hangzatos frázistól csak az igazság és logika fegyverével győzzük meg tökéletes igazságunkról. Igazság pedig az: hogy mi erdélyi zsidók a többi országrészek zsidóságával együtt kell haladjunk törhetetlen kitartással és akarattal a cél felé. A cél pedig: hogy fogjon össze Románia egymilliónyi zsidósága, akármilyen vallási árnyalathoz tartozik, akármilyen nyelvet beszél, akármilyen társadalmi elhelyezkedése van és hangoztassa őszintén, nyíltan és becsületesen az egyedüli igazságot, mely meghatározza azt a helyet, melyet elfoglal; zsidónak, öntudatos zsidónak vallja magát.

A zsidóságnak képviselettel kell bírnia az ország törvényhozásában és mindazon fórumokon, ahol zsidó érdekekről lehet szó. Képviselettel azért, hogy ott mindenkor megvédjék a zsidóság eninens érdekeit. Szószólói és törhetetlen védői kell legyenek a zsidóság kulturális, gazdasági érdekeinek. Nyíltan kell sikrásszálljanak azért, hogy minden zsidója ennek a nagy országnak egyenrangú állampolgára legyen az élet minden vonalán. Egyenlő jogokat az államsegélyek ügyében, egyenlő jogokat az adó és iskoláztatás terén. Ne legyünk másodrendű állampolgárokká degradálva, ne legyünk kiszípolozóknak áldozatai, kiknél törvényadta jogainkat csak pénzáldozatokkal tudjuk keresztül vinni.

Jogot a teljes polgári élethez, az igazi szabadsághoz. A zsidóságnak az állammal szemben fennálló kötelességek mellett, a neki járó jogok kikövetelése.

Ezt nem érhetjük el másként, csak ha a meglevő országos zsidó keretünkben, az Országos Zsidó Pártba lépünk, ahol Románia össz-zsidósága, hívják azt erdélyi, regáti, bukovinai, avagy beszarábiai zsidóságnak, helyet foglal. Mennél többet lépünk be az Országos Zsidó Pártba, mennél hathatósabban támogatjuk azt anyagilag, annál hathatósabban tudja az jogainkat megvédeni és sérelmeinket orvosolni.

Jelen történelmi nagy időkben csak úgy válhatunk méltóvá, ha megmutatjuk ország, világ előtt egységünket és bebizonyíthatjuk, hogy nincs közöttünk véleménykülönbség, mikor az egyetemes zsidó érdekek védelméről van szó.

Minden zsidó testvérünk bünt követ el úgy önmaga, mint gyermekeinek jövője ellen, aki nem csatlakozik szívvel-lélekkel az öntudatosan szervezett és a zsidó egységet képviselő Országos Zsidó Pártba.

Moinesti regáti zsidó városka borzalmas tüzkatasztrófája

Bukarest. Hétfőn este a bacea megyei Moinesti városkában borzalmas tüzvész pusztított, amelynek negyvenhárom zsidó egzisztencia esett áldozatul. Moinesti a régi királyságnak egyik legtipikusabb zsidó centruma. A tűz az Oromulu életteremben ütött ki. Borzalmas hóvihár tombolt, amelynek segítségével a lángok pillanatok alatt átharapítottak a szomszédos házakra. Az éjszakai pánikszerű rettegésben töltötte el a városka lakossága, amely tehetetlenül asszisztált tüzhelyének és vagyonának pusztulásával. Asszonyok és gyermekek az irtózatatos hóvihár és dermedt hideg ellenére, kénytelenek voltak otthonukat elhagyni és a városka halárában menedéket keresni. Összesen hatvan ház égett le a Principala és a Sandu Constantin utcákban. A károsultak hetven százaléka nem volt biztosítva. Csak a hajnali órákban érkezett meg a városkába a tárgucsnai tűzoltóság, amelynek reggel hat órára sikerült a tüzet lokalizálni.

Zsidó testvérek! Csatlakozzatok mindnyájan az Országos Zsidó Párthoz. Adjatok erőt a zsidó érdekek védelmére és nyujtsatok segítséget, hogy a zsidóság elleni koncentrikus támadások pergőtűzében egységes erővel küzdve, megfelelő eredményt tudjunk feimutatni zsidóságunk védelmében. Segítsetek bennünket, hogy egy erőteljes és egységesen kiépített zsidó szervezetben szolidáris testvéri együttműködéssel építhessük ki szebb zsidó jövőnket. Fogadjatok és támogassátok kiküldöttjeinket nemes munkájukban és iratkozzatok be az Országos Zsidó Pártba.

Legyen jelszavunk: A zsidó szolidáris testvéri együttműködés, a zsidó testvéri szeretet és a zsidó egység.

1932, február hó.

**AZ ORSZÁGOS ZSIDÓ PÁRT
BIHARMEGYEI SZERVEZETÉNEK
ORADEAI KÖZPONTJA.**

Az Országos Zsidó Párt biharmegyei tagozatának elnöksége ezúton értesíti tagjait, valamint mindazon zsidó testvéreket, kik a párt vezetőségét bármely jogvédelmi ügyben igénybe óhajtják venni, úgy forduljanak a párt oradeai központi irodájához: Oradea, Str. Teatrului 4. I. emelet.

Egy nagyarányú zsidó kolonizáció küszöbén Lengyelországban

Varsó. A lengyelországi zsidó földtulajdonosoknak szervezete az „Ikor-ganon”, amelynek az élén az országiszerte ismert Streit mezőgazdász, valamint Mendelsohn zsidó szenátor és Engelmann városi tanácsos állanak, a napokban a következő kolonizációs tervet hozta nyilvánosságra: Lengyelországban összesen mintegy 600,000 katasztrális hold zsidó földbirtok van. Ezek a birtokok, melynek nagy százaléka egész kis számú földbirtokos kezébe összpontosulnak, ma a gazdasági viszonyok katasztrófális hanyatlása miatt nem rentabilisak többé. Ezek a nagybirtokosok hajlandók tehát csekély ellenszolgáltatás ellenében felparcellázni a birtokaikat és a zsidó dolgozó tömegek rendelkezésére bocsájtani megművelés céljából. Mínt hogy minden földműves család 20 hold földet tud megművelni részben gabonának, részben főzelék feléteknek, a 600,000 hold 30,000 zsidó családnak nyujtana nem csak foglalkozást, de intenzív megművelés mellett gondtalan megélhetést is. Ez tehát azt jelentené, hogy cc. 200,000 zsidó lélek telepedne te a hatalmas területeken. Az egyes családok letelepedési költségei ezek szerint 5000 Zlotyot szükségeltetnének, ezenkívül 2000 Zloty egy háromszobás lakás építésére, 1000 Zloty egy istálló és csűr céljaira, további 2200 Zloty a felszerelésekre és 1300 Zloty tartalékalap az első aratásig való kitartásra. Egy ezzel párhuzamosan haladó terv kisebb földegységnek 7,700 Zloty-os költségvetést is kidolgozott.

A pénzügyi kivittelt a szervezet a következőképen gondolja el: Lengyelországban él 3 millió zsidó. Ha mindenki csak 20 groschent ad havonta, ez egy évben 600,000 Zloty. Az így feljövő összegeket amortizációs kölcsönként nyujtják a kolonizáció céljaira és bizonyos, hogy az amerikai zsidóság sem fog elzárkózni egy ilyen terv támogatásától.

A kitelepítési központ fogja a föld parcellázását végezni és ugyancsak ő fog gondoskodni a házak felépítéséről, valamint ezek felszereléséről is, úgy hogy a kitelepülők egy teljesen kész és berendezett birtokot kapnak át a használatra. A kölcsön visszafizetésének öt éven belül kell megtörténnie egyenlő évi részletekben, a beköltözés és birtokbavétel után. A zsidó földművesek termelési szövetkezeteket létesítenek, hogy termelvényeiket egy ilyen központi irányítás mellett jobban és könnyebben értékesíthessék.

Az idő most a legkedvezőbb. Van föld és van munkaerő. Vannak termelőeszközök, gépek, olcsón. Azonban egyelőre még a kormány jóakarata hiányzik a zsidó lakossággal és így a tervvel szemben is

Az orthodoxia válsága

Hozzászólás a „Népünk” ankéjához

Irta: Dr. POLLÁK SÁNDOR

Az az anké, amely e cím alatt e lapnak hasábjain közzétett számos hozzászólásokban megnyilvánult, sok tekintetben mellékvágyra terelődött, figyelmen kívül hagyva, avagy csak mellékesen érintve a lényegét: az erdélyi orthodoxia válságát, amellyel szemben teljesen alárendelt jelentőségű a Központi Iroda, annak közéről választandó elnöke körüli kérdések tömege. Ép ezért a következőkben teljesen mellőzöm annak firtatását, hogy vannak-e és miben rejlenek az orvoslandó sérelmek, aminthogy kicsinynek és céltalannak találom a személyes térre való áttérését ennek a lényeges elvi kérdésnek, ledegradálni ezt a súlyos problémát arra, hogy hát ki is legyen az elnök?

Tény az, hogy az erdélyi orthodoxia válságban van. A válságot pedig a történeti fejlődések idézték elő és bármennyire is kényelmetlen, sőt kényes dolog erről beszélni, struccpolitikát tüzénk, ha e felett szemel hunynánk és laissez faire, laissez passer ugyan kényelmes, de mindig önmagát megbosszuló álláspontra helyezkednénk. Amikor 1868-ban a magyarországi zsidóság két táborra oszlott: a haladók (neológ) és konzervatívok (orthodox) csoportjára, teljesen különálló, egymástól független autonómiát képezve, az akkori viszonyoknak ez igen megfelelő és célirányos volt. A vallásilag progresszívek, kulturailag aszimilánsok alkották a neológ táborát, míg a másokban az ugynevezett „hithűek” helyezkedtek el, akik úgy a zsidó közéletben — intézményekben, — mint az egyéni magánéletben, szigorúan követték elődjeik által meghonosított tradíciókat, szembehelyezkedve minden reformmal. Idővel azonban az orthodoxia leterít erről a becsületos, nyílt és konzekvens útról. Habár eleinte csak cum grano salis, mégis lassacskán ő is engedett az elvekből: a vallás terén már nem volt scrupulózis arra, hogy tagja szigorúan „hithű” életmódot folytasson, a kultúra terén pedig bevette az aszimilációs irányzatot, kisebb-nagyobb mértékben. Ennek egyik rakócija gyanánt lépett fel a chászidizmus, melynek lényege, viszonya az orthodoxiához adja meg a lehetőséget annak a felismerésére, hogy melyik a követendő út. És itt engedje meg

a „Népünk” szerkesztősége, hogy csodálkozásomat fejezzem ki a felett, hogy líri, sőt, tán inkább negligenciából közreműködik abban a téves beállításban, amely a chászidizmust azonosítja a szefárd irányzattal, szankcionálva ezzel a kormányzat ebbeli tévedését és konfuziót teremtve a két homlokegyenest ellenkező irányzat között, amikor, amint azt jól tudjuk, a szó valódi értelmében vett szefárdok — spanyol rítusúak — a valószínűleg a neológ irányzathoz, sőt ennek balszárnyához állanak közel, míg a chászidok az orthodoxiának szélső jobb szárnyát alkotják. Ne beszéljünk tehát az 1868. évi orthodox szabályzatban összekonfundált szefárdokról, chászidok helyett.

Visszatérve a tárgyra meg kell állapítanunk azt a tényt, hogy amily mértékben csökkent az orthodox egyéneknek a szónak becsületos értelmében vett „hithűség”, époly mértékben növekedett a chászidikus irányzat. E két velleítés eleinte — a háború előtt — szépen megfértek egymás mellett, mert a vallási közintézményeknél a legszigorubb hithű elvi szempontok érvényesültek és az alárendelt jelentőségű imarendbeli különbségtől eltekintve, a rendes orthodox és a chászid közötti különbség viseletben, bensőleg a hithűség fokozott intenzíválásában nyilvánult meg. A háború utáni felfordult állapotok itt is változott helyzetet teremtettek. Lehetetlenné vált a chászidok számára megmaradni abban az orthodox keretben, amelyben a tulnyomó többséget a quasi orthodoxok alkották, akiknek hitközségpolitikája igen gyakran ellentétes volt a chászidok elveivel (pl. iskolaügy, rabbi stb.). És valljuk be őszintén, hogy ma már ebben a tág keretben, amelyet orthodoxia névvel jelölünk meg, eltekintve az öregebbektől, a fiatalabb generáció tulnyomó része, mi áskénáz-orthodoxok, már csak névleg vagyunk orthodoxok, a most felnövő generáció pedig egyáltalán nem az. A chászidok gyermekeiket chéderben, majd jesivákban neveltetik, az orthodoxok pedig középiskolákba küldik. Oly lényegbeli differenciálódást jelent ez, melyet szem előtt tévesztienünk nem szabad már most sem és amelynek jövőbeli kihatásairól már eleve kell diskurálnunk és meg-

felelő előkészületeket tennünk. Nolens-volens meg kell tehát barátkoznunk avval a ténnyel, hogy az orthodoxia keretében két irányzat helyezkedik el, a jobb szárnyat képezi a chászidikus irányzat, a balszárnyat pedig az áskénáz-orthodoxok alkotják, számbelileg nagy többségben.

A következőkben tehát erről az áskénáz-orthodoxiáról essék szó. Amint említettem a most uralkodó generációban — figyelmen kívül hagyva az öregebbeket, — már csak gyér számban vannak a Ben-Tórák, a „hithűek” és nem ritkaság, hogy vannak, akiknek üzlete szombaton nyitva van, akik házon kívül (olyiknál házon belül is) már nem ragaszkodnak a rituális étrendhez stb. Azt nem is kell különösen explikálnom, hogy ez a tendencia a most felnövő generációnál fokozottabb mértékben érvényesül. Önként felmerül tehát a kérdés, mit keresnek ezek az orthodoxiában? Nem volna-e célirányosabb ezeket kitéssékelni, hiszen közelebb állanak a neológokhoz, mint a valódi orthodoxokhoz? Válaszom: Nem! Én ezeket az orthodoxokat is sulyban, kihatásában legalább is egyenértékűnek tartom a chászidokkal. Sőt tán lényegesebbnek is az erdélyi zsidóságra nézve. És ezt meg kell állapítanunk sine ira et studio, ha megállapítjuk az alap okot, mely ezeket a quasi orthodoxokat az orthodoxia táborában megtartja, sőt annak gerincét, többségét alkotja.

Ami a közelmúlt időkig a zsidó egyént a hitközségi életben az egyik, vagy másik irányzathoz vonzotta, az a hit és a vallásos érzés sulya volt. Ma nem ez a determináló alap ok, hanem igen gyakran a zsidó nacionalis érzés. Az újabb idők szelleme világosra kifejlesztette a zsidóságot azt a nemzeti öntudatot, mely eddig csupán a hithűségben lappangott és a vallásos életmódban nyilvánult meg, burkoltan, tán tudat alatt. És ezek a nacionalista zsidók arra a meggyőződésre jutottak, hogy ebbeli elveik, meggyőződésük független attól, hogy a magánéletben mennyiben respektálják a rituálét. Százszázalékos faji zsidóknak vallhatják magukat akkor is, ha üzletük szombaton nyitva van, ha a rituálé minden követelményének nem megfelelő húst is esznek. A kritériumot nem a rituális törvények betartásában, hanem azokban az attributumokban találják, amelyek az egyetemes zsidóság nagy célkitűzéseire tartoznak és amelyek-

A FEHÉR HALOTTI ING (KITL)

Járt-e már valaki a poseni zsinagógában? Aki látta, most szorongó lélekkel gondol vissza a templomra, amelynek belsejébe nagy lépcső vezet be és négy rideg fal, egy tiszta, de komor földalatti pince belsejére emlékeztet. Sötét és komor a poseni templom belseje, amint vigasztalanul sötétek azok a gyászos emlékek, amik évszázadok óta élnek a poseni zsidók lelkében. Háromszáz évvel ezelőtt, amikor Chmelnicki véres üldözéseit annyi poseni zsidót löktek a halál karjába, ez a kis templom könnyel, jajgatással, keserűséggel volt tele, mintha egymagában akarta volna összegyűjteni Izráel minden szenvedésének, megcsufoltságának és megaláztatásának sós csöppjeit. De amikor eljött a bűnbánat nagy napja, a rideg és disztelen poseni templomban a gyertyák ezrei gyuladtak ki, a világosság reszkető fényében uszolt a templom, hiszen mindenkinél volt megsiratni való halottja és Jankipurkor, amikor a vezeklő áhitat a halotti ing fehér gyolcsába burkolva keresi a magasságokat, hogy lelke egybefonódjék azokkal akik kedvesei voltak, a poseni zsidók is bűnbánóan, könnyes szemmel néztek a fényes gyertyák ezreire, amelyekből a láng nyugodtan, csöndesen lobogott föl a magasba.

És eljött a nagy este. A hivek fehér halotti ingben várták a rabbit. A jámbor József rabbi belépett, a gyülekezet fölállott előtte, a pap pedig meghajolt fejjel lassan haladt

fel a lépcsőkön a frigszekrényhez, amelynek aranyhimzésű bársonyát gyöngéden megcsókolta. Halkan, alig hallhatóan pereg ajkáról az imádság, azután megáll és ragyogó sötét szemével végigtekint a mélységes csöndben várakozó gyülekezeten. A perc ihlete, az ünnep fölsége mindenkit magával ragad: mintha testelentül állnának ott a nagy fényességben, menten minden földi gondolat salakjától és a lélek minden érzékenyen megvonagló idege csak a drága halottak emlékezetébe időzne... A rabbi most beszélni kezd. Megemlékezik Izráel örök tragédiájáról, amely ennek a boldogtalan népnek sehol nem ad pihenőt, nyugalmat. Elmondja, hogy csak egy évvel előbb ugyan ezen az estén hogy törték rá durva martalócok az ájtatos zsidókra és hogy pusztultak el ártatlanul az önnön vértükben. A pap arca, ez a sápadt, finom arc, egyre átszellemültebbé válik és hangja szinte belefut a zokogásba, amikor azt mondja: „S azok, akiket életükben szerettünk, nem válnak el tőlünk holtukban sem. Megbocsájtó lelkük itt röpdös körülöttünk és az égő gyertyák száza az ő emlékezetüket hozzák vissza...”

És ahogy a pap beszél az ihlet fölmagasztosultságában, ime, mintha valósággal kiszálltak volna sirjaikból mindazok, akiknek emlékét a zokogó könnyörgés fölvidézte... A hallgató szíve elszorul, szorongó érzés bélyeiben vergődnek s úgy tetszik, mintha a templom egyszerre megtelnék láthatatlan vendégekkel, a gyertyák fénye elhomályosul s mintha a karzat gerendái láthatatlan sulyok alatt ropogva hajolnának meg. A rabbi ajkán

elnémul a szó, borzalom száll a szívekre...

A pap magához tér, felocsudik és megparancsolja a hiveknek, hogy vessék le a halotti ingeket. A hivek engedelmeskednek, de mégis sokan vannak a templomban, akikről nem tűnt el a fehér gyolcsing.

A rabbi halálos aggodalommal látja, hogy végzetes szavai színről-szinre fölvidézték a halottakat, akiknek nem szabad ruháikat levetniök. És most csengő hangja végigzug a gyülekezeten:

A mindenható Istenre, akiért föláldoztatók magatokat, akiért ha kell, mi is készek vagyunk életünket áldozni, Ábrahám, Izsák és Jákob Istenének nevében fölszólítalak benneteket, hagyjátok el az élok házáat, hogy szolgálhassunk az Urnak, valamiképpen ti szolgálatok neki földi életetekben!...

És mikor elhangzottak a rabbi szavai, ime fellobbantak a gyertyák lángjai, a templom megint nagy, téres és visszhangos lett, gyöngye fuvalat osont végig a tereben és a szívekről szétfoszlott a szorongó érzés, a lelkek föl szabadultak...

Azóta is, valahányszor beköszönt a Kol-Nidre estéje, a poseni zsidók megborzongva gondolnak vissza arra az estére, amikor a talisz aranyhimzése miszlikusan csillogott meg a hivek halotti inge fölött. Most a poseni zsidó és engesztelődőn előestéjén fehér gyolcsingben vallják be őredekbenes bűneiket, de talisz nam hordanak, nehogy megismétlődjék még egyszer az a jelenet, amikor a könnyelmű végzetességgel odadobott szót sirjából idézte fel a halottakat.

kel magukat azonosítják. Amikor tehát ilyelvek mellett határozniok kell a felett, hogy melyik hitközséghez csatlakozzanak, úgy a determináló szempont az, hogy *annak a hitközségnek óhajtának tagja lenni, mely legközelebb áll ehhez az elhoz és a legtávolabb esik az asszimilációtól.* A tapasztalat pedig a régi Magyarországon és így nálunk Erdélyben is azt mutatja, hogy *a progresszív alapon álló neológia valósággal hadjáratot viselt az ősi tradíciók megtartása ellen, az asszimiláció mellett, nyíltan hirdelve azt az elvet, hogy a zsidóság nem nép, hanem felekezet.* Hogy ma már a mostani Magyarországon a külső nyomás alatt, nálunk Erdélyben pedig az impérium változás folytán e téren más hurokat pengenek, ez nem változtat sokat a fenti tényen, hiszen mindnyájan joggal tételezhetjük azt fel, hogy a külső nyomás megszűnésével Magyarországon folytatódni fog és újra feléled az asszimiláció, nálunk pedig az új kultúrában nevelkedett ifjuság ugyancsak behódol ennek a tendenciának, persze román kiadásban. Nos ez az aggály egyáltalán nem, avagy csak kevésbé áll fenn az orthodoxoknál, akiket az asszimiláció csak megközelített, de el nem nyelt és ahol az új szellem teljes mértékben érvényesíti a zsidó nemzeti öntudatot. Igaz, hogy a konzervatív orthodoxok között is, még inkább a chászidoknál is vannak antinacionalisták, ámde ez nem egy asszimilációs tendenciából, hanem tisztán hiteltvi alaphól fakad, ami nemcsak hogy nem hátrányos a zsidó nemzeti érzésre, hanem a valóságban azt csak megerősíti még akkor is, ha a jelszavak látszólag ellenkezők. *A vallásos életet élő, magát antinacionalistának valló zsidó sokkal közelebb áll a nemzeti zsidóhoz, mint az, akinek a zsidósághoz való hozzátartozandósága csupán egy nacionális jel-szóban nyilvánul meg.* No már most azt tapasztaltuk, hogy az a zsidó, akit átalhatott a zsidó nemzeti egység tudata, a hitközségi életben is ott keresett elhelyezkedést, ahol ennek a legtöbb biztosítékát találta: az orthodoxoknál, ahol van vallásos élet, ahol a zsidó lényeg nem csak szavakban, hanem tényekben is megnyilvánul. Valahogy úgy vélte, hogy azt a deifikust, amit kevésbé vallásos élete előidéz, paralelizálja az a tény, hogy tagja ennek a vallásos közületnek. Az erdélyi áskénáz-orthodoxia zöme ma ily zsidó egyénekből rekrutálódik. És ezzel a ténnyel kell számolni akkor, amikor, mint a jelen esetben, szó van az orthodoxia elnökének a választásáról, mely természetesen kihat ezen problémának jövőbeli megoldására.

A megválasztandó elnök feladata, hogy számot vessen azzal a ténnyel, hogy az áskénáz-orthodoxok jelentékeny része, tán többsége nem folytat valódi orthodox hitű életmódot és mégis idetartozónak érzi magát, azért, mert a tradíció tisztelete, a vallás szeretete, faji ragaszkodás, nemzeti célkitűzések őt odavonzák, ahol ezeknek legtöbb biztosítékát látja. És ez is nemes, tiszteletreméltó és megbecsülendő érzés. Számot kell venni azzal a ténnyel is, hogy az új, most felnövő generációnál a borzalmas életküzdelmek, gazdasági leromlás stb. a vallásosságra romboló tényezők, bizony nyilvánvalólag hatnak a zsidó nemzeti érzésre is, elnyeli őket a gond és küzdelem és közönyössé teszi a zsidó közügyek iránt, ami a legveszedelmesebb. Tulemelkedni a kicsinyes egyéni és pártfelfogáson, számolni az adottságokkal és megtalálni a legjobb utat, mely az orthodoxia válságán keresztül vezet és ezt a problémát a legjobban megoldja: nagy munka és óriási feladat, melyhez méltó a várható eredmény, egy sziklazilárd orthodoxia megteremtése.

Nem célozom ennek a kis észrevételnek a keretén belül explikálni azt, hogy melyik a legalkalmasabb idevezető út, hanem csupán rámutatni akarok a fentiekben egyes lényegesebb mozzanatokra, mint alap okokra. És itt ugyancsak mint alapvető szempontra még rámutatok erre: nem fontos az, hogy a Központi Iroda szervezeti szabályai meny-

nyiben igazságosak, demokratikusak, időszerűek, vagy abszurdok. Nem fontosak azok a premiszák sem, amelyek ezekből a jól-rosszul összetakolt szabályzatokból erednek az elnökválasztással kapcsolatban. A mostani élet a legjobban igazolja napról-napra azt a tényt, hogy a legjobban megszövegezett törvények sem akadályozhatják meg azt, hogy a gyakorlatban ne érvényesüljön annak pont az ellenkezője és viszont a legközépkoribb törvény mellett is, ha meg van rá a jóakarát és képesség, lehet megelégedett állapotot teremteni. Ép ezért teljesen meddőnek tartom az e körül e lap hasábjain lefolytatott vége nélküli vitákat és véleményeket. Nem a jól vagy rosszul megszövegezett paragrafusokon, hanem azon a szellemen, ahogyan az orthodoxiát a jövőben vezetni akarják, mulik az, hogy nyugvópontot jut-e az orthodoxia válságának a problémája, avagy teljesen akutta válik, tepsed és vonaglik az erdélyi orthodoxia.

A chászidok pedig elégedjenek meg azzal, ha mi áskénáz-orthodoxok módót adunk rá, hogy kielhessék magukat elveik szerint, amelyeket mi fisztelünk és becsülünk. Saját legjobb érdekük, hogy mi áskénáz-orthodoxok egy erős várat teremtsünk, mely elsősorban őket védi meg minden külső és belső támadással szemben. Önmaguk sirját ássák meg, ha szüklátókörrrel velünk szemben önmaguk hegemoniáját akarják kierőszakolni, bennünket kitéssékelnek, vagy lazítják ragaszkodásunkat az orthodoxiához.

Az erdélyi chászidizmusnak legszilárdabb bázisa egy hatalmas áskénáz-orthodoxia. Ez pedig előáll, ha a központi szervezet vezetősége nyitott szemmel figyeli a napról-napra megnyilvánuló tényeket és azokat a maga javára hasznosítja olyképen, hogy a hívek táborának a kapcsolatát, megértését és megbecsülését kimélyíti és gondoskodik arról, hogy ki-ké a maga módja szerint találja meg azt a láncszemet, mely őt az orthodoxiához fűzi.

Hitközségeinket – csakis teljes gazdasági szuverénításuk biztosításával menthetjük meg

A negresti hitközség tanulságos esete

A súlyos gazdasági válság nyomora a legjobban a zsidó existenciákat kezdte ki. Elsősorban pedig létében veszélyezteteti a zsidóság legszenlebb vallásos intézményeit. Szomorú jelenségét adja ez különösen az orth. zsidó hitközségeknél, hol a kimondottan gazdasági kérdésekből igen gyakran, — ha egyéni érdekek azt úgy kívánják, — mindenáron rituális kérdést csinálnak, mely végül is a vallásos érzés legyengüléséhez, sőt igen gyakran legszenlebb hitéleti intézményeink szétrombolásához vezet.

Belátjuk, hogy kényes kérdéshez nyulunk, amidőn az igen gyakori esetben egytt-haladó rituális és gazdasági kérdés kettéválasztásának szükségességét hangoztatjuk, de ellenesetben orth. zsidóságunk legalapvetőbb intézményeinek összerombolását kell tehetetlenül szemléljük. *Reá kell eszmélniök egyházi vezetőinknek, kiváló rabbi nagyjainknak, ha a hitközségek gazdasági irányításának legfelsőbb szuverén jogait elvonják a mindenkor hitközségi vezetőktől, az végül is a hitélet rovására történik.* Ha a közelmúltban történtek is a rabbinátusok részéről egyném hitközségnek gazdasági irányításában beavatkozások, nem rejtettek oly veszedelmeket magukban, mint a jelen rendkívüli időkben, amidőn minden hitközség vezetőségének gigászi küzdelmet kell folytatnia a legtelhetlenebb nincstelenséggel szemben és akkor, amidőn a hitközségi tagok túlnyomó része nem tud, nem képes, nem bír áldozatkéssé lenni, — sőt igényekkel kényszerül fellépni azon kerettel szemben, melynek ezidáig önfeláldozó tagja volt.

Csakis úgy menthetjük meg a világválság jelenlegi gazdasági erupciójában orth. hitközségeinket, ha a gazdasági irányításokat a mindenkor hitközségi vezetőknek adjuk át, akik az áldozatot hozó tagok bizalmának letéteményesei és mint ilyen egyedül lehetnek mérvadó döntő fórumként fellépni a felhozott gazdasági erők arányos megosztásában.

Erdély számos hitközsége rövidesen képtelen lesz legszenlebb vallásos intézményeit fenntartani, ha bármely kisebb gazdasági kérdésben, tisztviselő-fizetések, kegydíjak és más hitközségi illetmények megálapításában rabbinátusi döntés igyekszik ingerenciát gyakorolni annak jogosságára és mérvére. *Ha rabbijaink nem fogják belátni, hogy az ő jóakaratu és békéltető közvetítő fórumokon kívül a hitközségeket a gazdasági kérdésekben teljes szuverén jogok illetik meg, úgy rövidesen meg fogják állapítani, hogy ennek nyomán nem csak a hitközségek teljes összeomlása, hanem az eddigi legszenlebb vallásos intézményeink rombadőlése is jár.*

Tradícióink szerint hitközségeinknek a leg-

magasabb szuverén jogokkal rendelkező oly keretnek kell lennie, melynek keretében fő-rabbijaink és rabbinátusaink is beletartoznak. *Veszedelmeket rejt tehát magában az, ha bármely rabbinátus a hitközség speciális gazdasági ügyeiben magasabb fórumként akarna föllépni azon hitközségi vezetőkkel szemben, kiket tisztán zsidóságuk és hitközségük iránti szeretet irányít a meglevő anyagi erők helyes elosztásában.*

Nem akarunk itt most speciálisan a nagy hitközségekben előállott szomorú jelenségekkel foglalkozni, csupán egy kisebb, a negresti hitközségben történtő eseményeket fogjuk pontosan, tudósításunk alapján közölni, hogy szolgáljon tanulsággul a bekövetkező eshetőségekre...

A negresti (Szatmármegye) hitközség vezetősége a nyomasztó viszonyok folytán kénytelen volt az eddigi magas gabellát (libánál: 20 lei, tyuknál: 10 lei) 30%-al redukálni. Hogy költségvetése fel ne boruljon, kultusztisztviselőinek fizetését is ily arányban volt kénytelen redukálni. A kis hitközség nagygyűlésének egyhangú határozatát azonban a kultusztisztviselők nem akarták magukra nézve kötelezőnek elismerni és az elmúlt havi fizetésüket fel nem véve, két heti határidőt szabtak a hitközségnek, hogy a negresti rabbi előtt Din-Tóra-ra jelentkezék.

A hitközség vezetősége erre ismét nagygyűlést hívott egybe, hol a kultusztisztviselőkkel szemben izgalmas hangulat uralkodott és lehetetlennek tartották, hogy akkor, midőn a tagok legnagyobb része a legnagyobb nyomor és inség között él, ne lássa be a tisztviselői kar azon legtelemibb zsidó köteleességét, hogy az általuk hozandó némi áldozattal továbbra is biztosítható legyen a zsidó rituálé. Egyidejűleg egy háromtagú küldöttséggel megkereste a nagygyűlés a negresti rabbit, hogy jóindulatu közreműködésével egyengesse a békés utat a kultusztisztviselők és hitközségi tagok között. Azonban a rabbi ez elől mereven elzárkózott.

A metsző vágott ugyan tovább, de mindaddig nem adia ki a megvágott aprómarhát, míg a fizetésén kívül egy libánál nem kapott 4 lei, egy tyuknál 2 lei külön díjazást, lábpenzt és önkényes tollfosztást ellenszolgáltatásként mindazért, mivel fizetését redukálták.

A hitközség erélyes szankciókat akart életbe léptetni a renitenskedő és telhetetlen metszővel szemben, mire az a rabbinak engedélyére hivatkozva, továbbra is erőszakkal folytatta a rituálé utján való vámszedést. A hitközség vezetősége a nagygyűlés határozata értelmében erre 14 napi felmondási határidővel felfüggesztette a lehetetlen helyzetet teremtő metszőt, de a rabbi beavatkozása folytán a hitközség ismét nem tudott szabad akaratának érvényt szerezni. A kultusztisztviselők kijelentése szerint, — kik szívósan és kiméltlenül folytatják önkényeskedésüket egyéni céljaikért a legszenlebb intézményeink egyikének, a rituálének rovására, — a harcnak még nincs vége, hiszen ők fáradhatatlanabbak, mint a súlyos gondokkal küzdő hitközségnek tagjai.

Az ügy vége az, hogy a hitközség vezetősége kénytelen volt újól nagygyűlést egybehívni, melynek határozata értelmében megszüntette teljesen a gabellát és engedélyezte az idegenből való rituális huszbehozatalt.

Szomorú fináléja az ügynek az, hogy a merev ellentállás és a rabbiság meg nem értő viselkedése folytán a rituális vallásos élet teljesen megszűnik, oly zsidó hitközségben, ahol eddig a hitélet példás intézményei voltak kiépítve. Okuljunk belőle...

HIREK

a „Népünk“ cikkének utánnyomását csakis a forrás megjelölésével engedjük meg.

Naptár 5692

Péntek, Adar I. 5, február 12.

Szombat, Adar I. 6, február 13.

Heti szidra: תרומה

Heti háftóra: ויהי נתן

Szombat kezdete:

üzlet bezárás 5.25

gyertyagyújtás 5.35

Istentisztelet kezdete 5.45

Szombat befejezése 6.40.

FELHÍVJUK ELŐFIZETŐINKET, különösen azokat, kiket inkasszansainknak nem áll módjukban felkeresni, hogy hátralékos előfizetési összegeinket számunkra haladéktalanul küldjék be. Kérjük olvasóinkat, hogy nehéz munkánkban támogatásnak bennünket, hogy lapunkat akadálytalanul küldhessük a jövőben is címükre. A „NÉPÜNK“ kiadóhivatala.

Pogrom!

Kropszyn községben az elmúlt héten nagyvásár volt és a környék zsidó kereskedői is bementek áruikkal a közeli Kalysz községből is. Már kora reggel megkezdődött az agitáció a vásárló közönség között a zsidó kereskedők ellen. A tömeg az izgatásra rávetette magát a zsidó kereskedőkre és brutálisan inzultálta valamennyit. Azután teljesen kifosztották a sátraikat. A rendőrség természetesen csak később érkezett meg, amikor már a zsidó kereskedők vérbefagyva feküdtek a sátraik romjai alatt. A tüzoltóknak, kik még a fosztogatás ideje alatt érkeztek, sikerült részben lecsökkenteni a pogrom gyilkos jellegét és a hulligánok egy részét széjjel verték. Világosan tűnik ki azonban az egész vásári pogrom keletkezéséből, hogy szervezett antiszemita fosztogatásról volt szó és a zsidó verést csak mellékesen és igazolásul alkalmazták. A lényeg a rablás és a fosztogatás volt. A vásár kitűnően sikerült. Az összes portéka elkelt. A legérdekesebb a dologban az, hogy a keresztyény kereskedők is hosszú orral távoztak el a vásárról, mert az ingyen zsidó áru után senki sem nézett rá a keresztyény testvérek portékáira. Déli tízenként órakor már az egész vásár fosztott és nem maradt helyébe más, mint egy rakás összetört véres deszka: a pogrom munkája. A súlyosan sérült zsidó kereskedőket a tüzoltók szállították be a kórházba.

— A Holttenger partján egy fürdőhelyet terveznek. Jeruzsálem. Novomeisky mérnök pontos és mindenre kiterjedő tervet készített arról, hogy a Holttenger partjának melyik részén lenne kedvező fekvésű gyógyfürdőhely építésére. Nagyteknélyű orvoskapacitások állapították már meg, hogy a Holttenger partjának klímája, sós tartalmára való tekintettel, kitűnő hatással van a betegségek számos fajtájára. A tervet építkezései 6000 dunam földterületre terjednek ki és finanszírozója a legnagyobb bizonyossággal a Holttengeri kiaknázó részvénytársaság lesz.

— Irak önálló állam lesz. Genf. A Népszövetség tanácsa határozatlan szöveget le elvi készségét arra, hogy az iraki angol mandátum megszűnését kihirdesse és ezzel Irak megkapja teljes állami függetlenségét. A népszövetségi tanács bizottságot küldött ki, amelynek feladata, hogy egy statust dolgozzon ki, amelyet Irak kormánya alá fog irni és amelyben Irak kötelezi magát, hogy a területén élő népkisebbségek jogai és biztonsága felett őrködni fog. Az ülés folyamán Lord Cecil megállapította, hogy Irakban teljes vallási türelmesség uralkodik és hogy mozlemek, zsidók és keresztyények békés egyetértésben élnek egymás mellett.

— A tel-avivi építőmunka mérlege. Tel-aviv. Az 1931-es építőmunkájának mérlegét a napokban hozták nyilvánosságra, mely szerint az elmúlt évben 300.000 fontot investáltak építkezésekre, szemben az 1930. év 200.000 fontjával. A befektetett tőkéből cc. 1500 lakószobát és 50 üzlethelyiséget építettek. Az építkezési terület 65.000 qm. talajon történt, melynek nagyobbik fele azonban az év utolsó négy hónapjában épült, amit a fontesés következtében beállott konjunktúrális adottságok tettek lehetővé.

— Likvidálták a Kfar Jeladim gyermekkolóniát Palesztinában. Jeruzsálem. A délafrikai cionista szervezet által megalapított és eddig finanszírozott gyermekkolóniát, a Kfar Jeladim otthont, a szövetség az elmúlt hetekben feloszlatta. Elsősorban természetesen itt is a súlyos gazdasági depresszió éreztette hatását, melynek következtében a délafrikai organizáció nem volt képes többé felhozni azokat az összegeket, amelyek a kolónia fenntartására szükségesek voltak. Nem utolsó sorban járult azonban hozzá a feloszlathoz a kolónia kedvezőtlen fekvése is, úgy, hogy például a vízellátás egymaga súlyos megterhelést jelentett a kolónia pénztárának. Régebben a kolónián mintegy 150 gyermek részesült nevelésben és gondozásban, amelyek túlnyomó többsége a kelet-európai bevándorolt zsidó gyermekekből rekrutálódott. A feloszlátás után a bennlakó gyermekeket széjjelosztották az egyes kolóniák között, ahol továbbra is gondos ápolásban lesz részüik. A gyermekkolónia még 1923-ban létesült és a lefolyt évtized alatt nagy szolgálatokat tett a palesztinai zsidó gyermeknevelésnek.

— Varsói főrabbit választ. A varsói zsidóság hílközsége, mely a kontinens legnagyobb zsidó egyháza, mindeddig sohasem választott főrabbit, hanem a rabbitanács alkotott zárt egységet és ennek keretében mindenik rabbinak egyenlő sulya és szavazati joga volt. Az utóbbi időben azonban az Agudában az az álláspont lett uralkodóvá, hogy a többi konzervatív szervezetekkel egyetemben megállapodik egy főrabbi személyében, hogy ilyen módon közös erővel a hílközségben megszervezzék a vezetést. Két jelölt van eddig kombinációban. Az egyik közülük az ismert sejm képviselő, Lewin és a híres vilnai tudós rabbi: Rabbiner Chajim Oser Grodzenski. Az Aguda ezzel egyidejűleg 35 új rabbi kinevezését is akarja.

— Dr. I. Alkalay, jugoszláviai zsidó szenátor, hűségnyilatkozata a parlamentben. Belgrad. Dr. I. Alkalay főrabbi, a jugoszláviai zsidóság egyetlen szenátora, a legutóbbi vita kapcsán felszólalásában többek között a következőket mondta: „A jugoszláviai zsidóság kész arra, hogy minden erejével és belső meggyőződésének teljes őszinteségével vegyen részt szülőhazájának, a jugoszláv államnak építő munkájában. A zsidóság nevelésénél és vallásánál fogva, meleg szeretettel viseljük mindig hazája iránt és ilyen meleg és becsületes szeretettel adózik a jugoszláv kormánynak is, mely biztosítja számára az egyenlő polgári jogokat.“ A külföldi sajtó megjegyzi, hogy egy kissé korszerűtlen Dr. I. Alkalay-nak ez a hűségnyilatkozata a jugoszláviai kormánynak, mert a jugoszláv tömegek nap, mint nap fejezik ki elégtelenségüket a kormányzással szemben és a zsidóság részéről egy ilyen nyilatkozat károsan befolyásolhatja a diktatura ellen állást foglaló tömegeket.

— Bojkottpropaganda Lengyelországban. Varsó. A nemzeti szocialista diákság is bevezette a felöltött csoportok után a zsidók ellen irányuló bojkottmozgalom propagandáját. Ezáltal már nemcsak gazdasági érdekek kihangsúlyozásáról van szó, nemcsak a zsidó kereskedők elleni akcióra szólítják fel a lengyel népet, hanem röpcédulákon keresztül társadalmi és kulturális bojkottot is meghirdet a „Zöldek Szövetségének Ligája“, amelynek lefordított jelentése hűlen tükrözi vissza a Liga tagjainak érettségi fokát, akik saját bevallásuk szerint is még: „Zöldek“. De nem csak ők zöldek, hanem zöld az egész program és zöldek azok az elvek, amelyeket nagy dobbal vernek be a lengyel polgár jámbor fejébe. Az egyes városok tanácsaiban, ahol zsidó tanácsosok is vannak élénk viták folynak állandóan a zsidók és nemzeti szocialisták között a bojkottmozgalomról. Vilnában a tanács több tisztviselő és rendőrkormányzó ellen tette folyamatba a fegyelmi vizsgálatot, akikről kiderült, hogy szintén részesek az akciónak és tevékenységükkel segédkeztek nyújtottak ehhez.

— Terjesszék és szeressék előfizetőket az erdélyi zsidóság egyetlen független és legolcsóbb lapjának, a »Népünk«-nek. A »Népünk«-nek egyetlen zsidó asztalról sem szabad hiányoznia.

— A Népszövetség megszavazta a naptárreform tervezetét. A Népszövetség ülészaka január 25-én foglalkozott a már régen vajudó naptárreform kérdésének tárgyalásával. A Népszövetség sajtóirodája kommunikét adott ki a tárgyalások eredményeiről, valamint ismertette ennek lefolyását is. Részletesen beszámolt többek között a zsidóság képviselőinek álláspontjairól is és a határozatot a következőképp foglalja össze: „Az ülészak, melynek hatáskörébe tartozik véglegesen megállapítani; elvetni, vagy elfogadni a naptárreform tervezetét, arra az álláspontra helyezkedik, hogy a mai időszakok annyira szerves részét képezik a gazdasági és kulturális európai életnek, valamint a különböző vallások rítusainak, hogy nem kívánatos ennek felcserélése egy bizonytalan hatású új időbeosztással. A Népszövetség e határozata most már teljesen megszüntette a szombat szentségét veszélyeztető kísérleteket.“

— A varsói zsidó hílközség költségvetése. A varsói hílközségi vezetőség az elmúlt héten terjesztette be az 1932-es év költségvetését. A költségvetés teljes összege pontosan 5.186.074 zlotyt tesz ki. A cionista frakció tiltakozását jelentette be, minthogy a költségvetésből kimaradtak a Keren Hajeszod támogató-ára nyújtandó összegek. Ugyancsak tiltakozásokat fejezték ki a néppárt nevében Finkelstein képviselő is, minthogy a költségvetés 60%-a vallási intézetek támogatására emésztődik fel és a szociális kiadásokat ezzel szemben jelentékenyen csökkentette a budgettel összeállító vezetőség. A költségvetést szavazás alá bocsájtották és nagy szótöbbséggel a hivatalos és eredetileg benyújtott előirányzat emelkedett érvényre.

— Ha a »Népünk« olvasod, jusson eszedbe az előfizetési díjat is beküldeni. Szerezz új előfizetőt!

— A lugosi Hazamir zsidó dalegylet közgyűlése. Egy esztendő fennállása után most tartotta meg első közgyűlését a már is jelentékeny sikert és eredményeket feltűnítő Hazamir zsidó dalegylet Fekete Dezső dr. elnöke alatt, igen nagy érdeklődés kíséretében. Az évi jelentések felolvasása és elfogadása után az egyesület megejtette a tisztikar választását, melynek eredményeként elnökök lettek Fekete Dezső dr. ügyvéd és Körösi Atadár dr. ügyvéd, alelnökök Huszár Vilmos és Schönauer Sándor, jegyzők Barát Rezső és Spitzer Olga, pénztárnok Cséri József, ellenőrök Hirschl Armin és Hirschl Ernő, egyetli ügyész Kirschner Arnold dr. háznagy Wallandt Tivodar és karnagy Tietz Ferenc tanár. A választmány tagjai: Sebestyén Lipót dr. hílközségi elnök, Deutsch Mór dr. ügyvéd, Tauber Bernát nagykereskedő, Vértés Károly dr. Klein Oszkár dr. Czitrom Géza főkantor, Deutsch Béla, Grimm Hugó, Goldfischer Manó, Pick Adolf, Barát Fülöp, Jermovits Zsigmond, Mikes Marcel, Sziklai Lajos, Wechsler Árpád, Reisz Márton, Hammermann Jenő, Pollák Pál, Neumann Hugó, Schwartz Hermann, Szidon Józsefné, Iritz Arminé és Schlesinger Sári.

— Nehéz székelésben szenvedők, akiknek az agyvértődulás, a fejfájás és szívdobogás, az emésztési zavarok és különösen a végbélbajok teszik az életet nehezzé, igyanak reggel és este egyegy pohár természetes „Ferenc József“ keserűvizet. Klinikai vezető orvosok igazolják, hogy a „Ferenc József“ viz műtétek előtti és utáni időszakokban is nagyértékű hashajtónak bizonyul. A „Ferenc József“ keserűviz gyógyszertárakban, drogériákban és fűszertüzletekben kapható.

— Halálos szerencsétlenség Palesztinában. Jeruzsálem. — Chaim Eng-el, a lodzi Mizrachii szervezet volt vezetője, aki 1926-ban vándorolt Palesztinába és Peach Tikvában, mint narancsültetvényes gazdálkodott, az elmúlt héten tragikus szerencsétlenség áldozata lett. Autója összeütközött az országúton ugyanis egy gazdasági szekérrel és ennek következtében olyan súlyos sérüléseket szenvedett, hogy még a helyszínen meghalt. — Dabiet községben, közel Haifához, egy házban a teteje beomlott és maga alá temette a benne lakó 6 tagú zsidó családot. A bennlakók mindegyike szörnyethalt és holttesteiket a romok alól a tüzoltóság szedte ki.

— Ne mulasszon el egyetlen zsidó lélek sem a zsidó jóléti szövetség perselyébe minden nap egy lelt adni.

HETI GLOSSZÁK

Akik lehullanak a zsidóság fájáról

A zsidóságnak sok-sok hibája is van. Többek között az is, hogy nem sujtja kellő megvetéssel azokat a renegátokat, akik elhagyják sorait. Sőt, inkább azt mondhatjuk, hogy aki elhagyja zsidóságát és véletlenül egy tekintélyes valamelyik foglalkozási ágának, vagy társadalmi osztályának, az még különleges megbecsülésben is részesül a zsidó tömegek részéről, amiért átment a másik oldalra.

Aktuálisra ezt a kérdést főképpen a művészvilágban divó szokás teszi, mely szerint, amíg a zsidó kulturális és minden modern, értékes és művészi felkaroló zsidó intellektus vállain emelkedni lehet, addig jól jön a zsidóság. A zsidóság, amely adta nekik az Intuiciót arra, hogy évezredek kifinomodott szellemi adottságaival tudott az egész világ előtt kitűnni és azt a karriert megfufni, amelyhez — szerintük — csak a szenteltvíz hiányzott.

Itt van aktuális példának Rózsahegy Kálmán, aki keskeny Magyarországon, de még (széles ez országban, a mi volt) a legnagyobb interpretálója volt a magyar paraszti figurának. És ha lobogó gatyá és árvalányhajás kalap mellett nem igen lehet fítogtatni a zsidóságot, még megjárja. De amikor a „nemzet” egy házat vett hálából a nagy mesternek, az a „nemzet” a pesti körüli kereskedő volt, meg a terézvárosi intellektuel. Nem a félegyházi paraszt volt hálás, amiért jól tudott Rózsahegy bá' sercinteni, amugy magyarosan. És most néhány nappal ezelőtt történt, hogy leányát egy zsidó gyáros kérte meg. Egy kitűnő pesti fiatalember, aki szerelmes lett a kikeresztelkedett Rózsahegy szép lányába. És a hős paraszt, kivitte az életbe rálatárságát és meglagadta leánya kezét, — egy zsidótól. A fiu öngyilkos lett és meghalt. És az öreg komédiás bizonyára még könnyet sem ejtett. Mert nem bírta el keresztényi szíve, hogy leánya „visszazuhanjon” a zsidóságra.

Ebből az alkalomból fel kell elevenítsük László Fülöpnek, a Londonban élő világhírű magyar-zsidó származású festőművész esetét, aki még 1912-ben kitért. Akkor a pesti zsidóság egy karrier lépcsőjének tekintette ezt a lépést és tovább tömjénezte a királyok és pápák udvari festőjét. De amikor a világháború slatt antanbarát lett László, akkor felhőrdült az egész pesti sajtó és a magyar zsidóság és unisono kezdte el kiáltani a renegát szót: László Fülöp felé. Amikor a zsidóságot elhagyta, akkor rendben volt a dolog. Az talán „negtiszteletés” is volt, de amikor a magyarságtól távolodott el, akkor „hazaáruló” lett. És itt említhetjük meg a kismartoni születésű Goldman fiut is. Aki most Max Reinhard néven a szinpadok koronázatlan fejedelme. A világ legismertebb és legnagyobb rendezője. Ő is evangélikus. Elhagyta zsidóságát, csak a zsidó teremtő géniust lopta el tőlünk, amivel azután világraszóló nevet és karriert csinált. Igaz viszont, hogy Amerikában úgy érezte, hogy turnéja folyamán nem lesz elég sikere, akkor a newyorki sajtóban zsidóként kezte ünnepeletni magát, mert az oltani színházbajáró zsidóság szimpátiájára égetően szüksége volt. Amikor az üzlet úgy kívánta, Goldman Reinhard megengedte, hogy zsidónak ismerjék.

És mennyi, mennyi művészi karrier csucspontja felé gravitáló zsidó művész hagyta és hagyja még el fajtájának vallását. A nemrég Wienben elhunyt jellemző néző, a hetvenéves Jarno Józsefet is az evangélikus templomból vitték ki a keresztény temetőbe. Pedig egy pesti családból származott és családi neve a kevésbé szinpadiasan hangzó Kohn volt. Amikor emlék-

Tanuljon Ön is a más kárán!

Csak képesített szakembernél dolgoztasson, mert ugyanazért a pénzért a legjobbat kapja

Bémer-tér 2.

Telefon 2-17.

Liliom ucca 5.

VÉGH

ruhafestő és
vegytisztító

iratait írta, azt említi benne, hogy az iskolában egyszer — a tanító így rivalt rá: „Üljön le Jarno!” Így mondta neki már kicsi gyermekkorában a tanító bácsi, hogy — Jarno. Pedig akkor még nem volt más, mint Kohn nevű szegény zsidógyerek, a pesti ghettoiban. Mikorra eltemették, mint híres színészt, lett belőle az evangélikus Jarno József, a bécsi közönség kedvence. Még ha megemlíthetjük még a nemrég elhunyt Mimi Kött nevű ismert színésznőt, aki mint egy szegény kántor leánya pillantotta meg a napvilágot, valahol a Dunántúlon. Meg Mária Orskát, akit születésekor Binder-mannak hívtak és egy déloroszországi kis zsidó falucskában indult el tragikusan ívelő és hamar befejezett művészi életpályájára. Mindannyian élvezték a zsidó humuszból való származás előnyeit, a művészetre való rátermettséget, de amikor úgy érezték, hogy még a karrierükhöz a zsinagóga helyett a bazilika kell, levetették a bennük élő zsidóságot és otthagyták, mint egy fölösleges ruhadarabot. Pedig az emberek zöme sohasem felejt el származásukat, mely nekik inkább dicsőséget szerzett, mint ők a zsidó fajtájuknak.

Jorga és a kormányzás

Románia miniszterelnöki székében talán még sohasem ült olyan dilettáns kormányfő, mint Jorga professor. Az uralkodó kinevezése alkalmával, — amikor is az úgy nevezett „szakértők” kormányát kinevezte — úgy hitte, hogy Jorga lesz az ideális kormányelnök, mert Jorga a tudós, aki annyit tanulmányozta már a történelmi botlásokat, maga nem fog elkövetni a bársonyszékben hasonló hibákat. Jorga a történelem szakértője, biztos kezekkel fogja tartani a kormányrudat és minden lépését a történelmi öntudat és józanság fogja irányítani. Mondanunk sem kell, hogy az uralkodó tévedett. Jorga professor vagy a történelmet nem ismeri jól, vagy kormányozni nem tud, vagy egyiket sem, de bizonyos az, hogy nem valami dicsőséges állapotokat teremtett és nem valami követésre méltó példákat állított fel a jövő és a jelen politikusainak. Most már csak azzal tehetné valamennyire jóvá Jorga az eddig elkövetett botlásait, ha nem jutna eszébe, hogy megírja saját „uralkodásának” történelmét is. Ennyit joggal vár el tőle Románia közvéleménye. Mert ha hozzákezdene a megírásához nem szabad lenne kifejeznie azt sem, hogy milyen gyengéd szállak fűzték össze őt a másik professor társával: Cuzának és ennek párthiveivel. Cuza párta sohasem volt olyan nagy és sohasem volt olyan terjeszkedési szabadsága, mint épen ma: Jorga kormányzásának idején. Pedig ha emlékeztetünk nem csal, a kormány annak idején gyilkos hadjáratot üzent minden szépségnek. Ugy a jobboldalnak, mint a baloldalnak. Ami a baloldalt illeti, el kell ismerni: ígéretét be is váltotta. De mi történt a jobboldal? Megövekedett, kiszélesedett, mélyült és emelkedett. Minden irányban. Cuza hirtelen félhivatalos tényezővé vált kormánykörökben. Megtekintélyesedett a vén bohóc. Mindezt pedig köszönheti professor társának és a miniszterelnöknek, Jorga Nicolainak. A bukaresti román sajtó pedig most arról az újabb törvénytervezetről ír, amely csak most készül titokban a közoktatásügyi miniszter iróasztalán. A közoktatásügyi miniszter ugyanis szintén Jorga. A tervezet ha kijön és a parlament megszavazza — és mit nem szavaznak meg a parlamenti

fenegyerek — Cuzának és párthiveinek évtizedes vágyai teljesülnek be azzal. Arról van szó, hogy a „nagy” iskola reformok kapcsán Jorga kiterjeszti csápjait az egyetemekre is. Ott is reformokat akar. Hogy milyen reformokat kedves olvasó? *Numerusz-klauzuszt*. Ne csodálkozzon rajta. Már vártuk, már tudtuk, hogy jönni fog, mert jönni kell egy olyan cimboraság után, mint a Cuzáé, No még csak az hiányzott nekünk ebben a sok minden jóban. Ez a numerusz-klauzuszt. Különben minden egyebünk meg van. Nem hiányzik semmink sem. Csak a numerusz-klauzuszt. És Jorga a bölcs történettudós elhozta számunkra ezt is. Józan megfontolással, mert tanulmányai során meggyőződött róla, hogy ez a legalkalmasabb módszer minden világfájdalomra. Jorgáról már annyi vicces históriát beszéltek el, annyi bakkot lőtt ökegyelmessége, hogy ezt még az a 100 kötetes munka, amit miniszterelnökségi ideje előtt írt meg, sem tudja egyszűlyözni. Hiába írta meg a királyok egész sorának déli és esti ételrendjét. Hiába töltötte el idejét a XVII-ik század népviseletének tanulmányozásával és hiába írt róla 100 kötetet, ha nem tévedünk. Ugy látszik nem sok bölcsesség ragadt a professor urra. Ugy látszik nem sikerült rátapintania a történelmi rugókra. Mert Jorga miniszterelnök ur úgy kormányoz, mintha csak ma is az iskolapadok között ülne és szekundát kapna a dolgozatára...

Az amerikai zsidó élet érdekességei

(Az amerikai zsidó sajtó nyomán)

Hilde Holovskij kisasszony, aki most töltötte be 15-ik életévét és korcsolyabajnokként a téli sport Olympiászra Amerikába jön. Hilde Holovskij kisasszony először tettel olvas néber és jidis nyelvű újságokat és minden verseny alkalmával Mezuah-t tűz fel a szvetterére.

A legzamatosabb hangú zsidó énekes és előadóművész, Pin'schik kántor pénteken a Sherith Izrael Klub zsinagógájában énekel. Együttműködik vele: Sylvia Tell énekesnő és egy baletti. Eredeti orosz és magyar táncok nemzeti kosztlumban (Szomorú jelensége a zsidó reformmozgalmaknak).

Ous Löwenberg több embert vitt már eddig is a föld alá, mint akárci más. Most ünnepli ugyanis 25 éves jubileumát a földalatti vasut liftlének szolgálatában.

Ernest H. Schiff, aki csak röviddel ezelőtt hunyt el Londonban, unokaöccse volt Jacob Schiff-nek. Az elhunyt egyedüli tagja volt a kiterjedt Schiff-családnak, aki egy viccet jidisch nyelven is el tudott mondani.

A földalatti vasut építője, Sámuel Rosoff nagyszobású bankettel rendezett a Klamac Hotelben, Miami városában. A terem úgy volt dekorálva, mint a földalatti vasut várótermei. Az illet a Hotel tulajdonosának koponyájából származott, aki több kóser étterem vezetője. Az Klamac Hotelben trenozik többek között Primó Canera kitűnő boxbajnok, aki kizárólag csak kóser koszon él.

Az ismert zsidó futball-klub, Hakoach elvesztette az idén a bajnokságot, mert játékosaira számosan fogadtak és a játékosok olyan idégések voltak, hogy a kapu előtt nem tudtak tisztességesen nagyokat löni.

A legszebb

zománccfényű gallérokat tisztítja

Klein gözmosóda

Str. Vlahuța 4. (Szent János-ucca)

Ne válogasson! Gyermekápolásra csak Höfer-t vegyen.

Nagy Keren-Hajeszod meeting Nagyváradon

Manfred Reifer kamarai képviselő, Silberbusch tanár és Gelber varsói tudós a palesztinai helyzetről

Vasárnap délelőtt 11 órára zsulolásig megtelt az oradeai városháza díszterme annak hírére, hogy dr. *Manfred Reifer* kamarai képviselő, akit a Zsidó Párt listáján Csernovitzban választottak meg képviselőnek, a gyűlésen fel fog szólalni *Julian Silberbusch* tanár és dr. *N. M. Gelber*, varsói történelemtudós társaságában, hogy beszámoljanak a palesztinai újjáépítés állásáról és jövődől kilátásairól.

Dr. *Kohányi Rezső* tanár nyitja meg a gyűlést. Előbb héber, azután német nyelven üdvözlöi a vendégeket és kéri a közönséget, hogy figyelemmel hallgassák meg a szónokokat, akik eljöltek messziről, hogy a váradi zsidóság körében is újjáélesszék az érdeklődést aziránt a gigászi munka iránt, amelyet a zsidóság folytat főképpen a háboru óta Palesztinában.

Prof. *Julian Silberbusch* szólal fel először. Beszédében főképpen arra mutat rá, hogy a zsidóság gazdasági rétegződése nagyon egészségtelen. Míg 7—8 százalék foglalkozik mezőgazdasággal, addig 60—70 százalék kereskedelemről és iparból él, míg a fennmaradó percentuális hányadot az intellektuelek és azok töltik be, akiknek nincs foglalkozásuk. Sajnos, a világszerte érezhető krízis mélyülése folytán a munkanélküliségbe merülő tömegek folyton növekednek és ebből csak az lehet a kivétel, aki, hogy lehetőleg tesszük egy mezőgazdasággal foglalkozó réteg képződését azon a földön, amely évezredekkel ezelőtt már a zsidóság tulajdona volt. A szónokot lelkesen megtapsolják.

Utána dr. *N. M. Gelber* emelkedik szólásra. Lelekesen és élénk gesztusokkal beszél. Érződik rajta, hogy amit mond, azt meggyőződésből mondja. Világoltjárt, sokat tapasztalt ember, aki beutazta már a legtöbb államot, ahol zsidók tömegekben élnek és látta azt, hogy mindenütt a befogadó nép lassankint kiszorítja minden foglalkozási ágból a zsidóságot. Beszél a különböző európai államokban folyton meggyűlő antiszemita megnyilvánulásokról. Beszél arról, hogy a németek mennyire antiszemiták, a német egyetemek és a lengyel kormány szisztematikus antiszemita intézkedéseiről. A zsidóság egy nem zivésen látott nép sehoh sem és amiért most mindenütt lezárultak az országhatárok a zsidó vándorló tömegek előtt, csak egy kiut lehet és ez Palesztina. A palesztinai uttoró munkások bámulatát vityák ki a világnak.

Dr. *Manfred Reifer*, kamarai képviselő emelkedik szólásra. A képviselő élénken és szónoki hévvel beszél. Részletesen ismerteti a világ zsidóságának helyzetét, főképpen politikai szempontból vizsgálván a helyzetet. Beszél a romániai egymilliónyi zsidóság helyzetéről. Arról, hogy — bár minden kvalifikációja megvolna a zsidónak — mégsem tölthetnek be semmiféle közhivatali állást az országban. Nem lehet sem bíró, sem perceptor, sem primpretor, azokból a foglalkozási ágakból is kiszorítják lassankint, amelyek par excellence zsidó foglalkozási ágak voltak ismeretese. A krízis folytán mindenhova a befogadó népek gyermekei akarnak bejutni és legelőször a zsidókat szorítják ki és nyomják el. Reifer nagyszerűen felépített beszédében végig-

vezet a zsidóság tragikus történelmének néhány fontos epiódján és hosszas fejtegetésének és nagyszerű megvilágításának végső konkluziója az, hogy bár Palesztina nem tud befogadni csak aránylag kevés zsidót, mégis olyan morális erőt jelentene annak felépítése, amely jótékonyan éreztetné hatását az egész világon szerteszórt zsidó tömegekre, amelyek nagy része keservesen küzd a mindennapi kenyérért.

A hallgatóság hosszantartó tapssal köszöni meg a nagyszerű szónoklatot és a gyűlés a Hatikva hangjai mellett ér véget.

Hétfőn este Dr. *Manfred Reifer* parlamenti képviselő politikai beszámolót tartott nagyszámú hallgatóság előtt, a volt Passage mozgóban, Dr. *Várad* Ödön, a Zsidó Párt elnökségi tagjának, nagy határu megnyitója után: Dr. Reifer közel másfél óras frappáns beszédben vázolta a romániai zsidóság helyzetét, melyet lapunk legközelebbi számában egész terjedelmében több sorozatban fogjuk közölni. Dr. Reifer beszédét a hallgatóság feszült figyelemmel hallgatta végig és annak befejezése után szünni nem akaró tapssal honorálta az élvezetes előadást. Utána *Leitner Zoltán*, a Zsidó Párt ügyvezető társelnöke, mondott köszönetet. Dr. *Manfred Reifer*nek az élvezetes előadásért, kifejezve a Párt azon óhaját, hogy a váradi zsidóságot gyakoribb látogatásával tisztelje meg.

— Királyi kitüntetés. A kereskedelmi és ipari miniszter előterjesztésére a király *Weisz Kálmán* nagyváradai textilgyárosnak, az ipar felvirágoztatása terén kifejtett eredményes működése elismerésül a Pour la merite Industriale rendjel első osztályát adományozta. Ezzel a kitüntetéssel egy a váradi szocietásban jólsimert fiatal gyárost ért a kitüntetés, aki a jótékonykodás terén mindenkor kiveszi a maga részét és a zsidó közügyek iránt is mindenkor érdeklődést tanusít.

— Adakozás: Az oradeai Orth. Izr. Hitközség Árvaháza és a Zsidó Árvagondozó Tanoncoitthon részére az alant írottak adakoztak, amelyekért halás köszönetet mond a Vezetőség. Révész Gizl megb. édesapja elhalálzásának évfordulója alkalmából 200 lei, N. N. 200 lei, Lukács Istvánné (Bpest) és öz. Spitzer Salamonné 100—100 lei, Stern Janka (Hollód) megb. édesapja elhalálzásának évfordulója alkalmából 100 lei. Természetben adakoztak: László malom, Stefánia malom, Léderer és Kálmán gyár, Weinberger Gábor (Tenke), I. V. O. harisnyagyár, Oficial de Vanzare al Zaharului (București), Balázs Ödön, La Roche és Darvas cég, Szücs Béláné és Kallós Hugó.

Takarításra

festék, lack- és kefeáru

előnyös árban csak

STERN S. ENDRE

kefegyáros és festéknagykereskedőnél szerezhető be

Strada Nicolae Iorga (Zöldfa-ucca) 10

Telefon 578

Telefon 378

Meghalt Eugen Tschirikov, a „Zsidó“ című dráma írója

Prágában január hó 18-án 63 éves korában meghalt *Tschirikov*, egyike a legkiválóbb orosz íróknak. Halála a zsidóságot és a cionista mozgalmat is közletről érinti. Ő volt az, aki a 90-es években az oroszországi pogromok hatása alatt és a zsidóüldözések ellen való tiltakozásképen megírta az annakidején nagy nevezetességre szert tett „A zsidó“ című drámáját, amelyet Oroszország szinte minden szinpadján, de a nyugateurópai szinpadokon is óriási hatással adták elő. A dráma közepontjában egy pogrom áll, amellyel szemben kizáróan a cionisták, mint a zsidó nép megszervezői tudnak és mernek ellentállást kifejteni. Abban az időben ez a dráma egyike volt azoknak a nagyon is ritka írásműveknek, amelyek a cionizmust, mint a zsidóság jogos és egyetlen igaz életmegnyilvánulását mutatták be. *Tschirikov* nem volt zsidó.

— A lengyelek nemzeti költője zsidó származásu. Dr. *Michael Ringel*, volt lengyel szenátor, historikus, a varsói „Nowy Dziennik“ című lapban érdekes és felllűnt keltett tanulmányban foglalkozik *Adam Mickiewicz*, a lengyelek nemzeti költőjének életével. *Ringel* kimutatja, hogy az 1778-ban született és 1855-ben meghalt költő, a lengyelek legnagyobb nemzeti büszkesége, anyai részről zsidó származásu. Anyja egy *Majorszky* nevű zsidó leánya volt, aki később kikeresztelkedett. 1879-ben jelent meg a „Saaré Tesuva“ héber mű fordítása. Ez a mű a *Chmelniczky* féle zsidóüldözés történetét tartalmazza. Kiadója egy Párisban élő lengyel emigráns, gróf *Braniczky* volt. E mű bevezetésében maga a lengyel gróf állapítja meg ezt a lengyel költőről. Az eset olyan szenzációt keltett a könyv megjelenése után, hogy a lengyel nemesség összevásárolta annak összes példányait. Ma alig található a *Saaré Tesuva* egy példánya.

— Meghívó. Az oradeai Poale Cedek egyesület f. hó 14-én, vasárnap d. e. 10 órakor tartja rendes évi közgyűlést, melyre tagjait íszleltel meghívja. Amennyiben a tagok kellő számban nem jelennek meg, ugy a gyűlés tekintet nélkül a megjelentek számára f. hó 21-én d. e. 10 órakor lesz megtartva. *Elnökség.*

GROSZ DÁVID
szalmakalapgyár
Satu-Mare, Str. Petru Rareș 35/37.

Mindenféle kalapgyártáshoz szükséges fonatok és nversany-gok raktára 50—28

Férfiszövet különlegességek

bámulatos olcsó
leszállított árban

Engress
Endeiall

Havas & Grünteld
posztóáruházában

Str. Avram Iancu (Kossuth utca 8)

Közérdek vevőket készpénz áron szolgálunk ki

Cégünk szoliditására kérjük meggyőződni

Primăria Municipiului Oradea, „Serviciul Economic“.
No. 1312/1932.

Publicațiune

Se aduce la cunoștință celor interesați, că în ziua de 16 Februarie anul 1932, dela ora 10 până la 12 se va ținea licitație publică în sala mică de ședință a Primăriei Etaj I camera No. 1 pentru darea în concesiune pe timp de 3 ani, dreptul de afișaj pe teritoriul orașului Oradea, cu începere dela 1 Martie 1932 conform hotărîrii Comisiei Interimare No. 1312/1932

Licitatiunea se va ținea în conformitate cu art. 88—110 inclusiv din Legea Contabilității Publice, Regulamentul O. C. L. și normele publicate în Monitorul Oficial No. 127 din 4 Ianuarie 1931.

Toate persoanele cari vor lua parte la licitație vor depune pe lângă ofertă și o garanță de 5% din suma de arendă oferită pe un an, iar oferta se va face numai în conformitate cu caietul de sarcini, care poate fi văzut în fiecare zi în orele oficioase la Serviciul Economic, al Primăriei și pe tabelă de publicațiuni dela intrarea în edificiul Primăriei.

Oradea, la 21 Ianuarie 1932.

Primăria Municipiului
Oradea.

Semmi gondja többé

cukorra, kàvèra
mióta

7 leiért kapható

1 liter cukrozott, édes „Helga cacao“

Megrendelte már, ha nem, siessen telefon 2-höz és kérje a cacao sürgős szállítását
Kapható minden jobb üzletben is.

RÖVID HIREK

BÉCS. Amint az „Arbeiter Zeitung” jelenti, az elmúlt vasárnap egy zsidó ifjakkól álló csoport ment ki a közeli erdőbe, hogy ott sport- és tornagyakorlatokat végezzenek. Egy nagyobb horogkeresztes diákokból álló banda ulkőzben meglátta a fiatal zsidó ifjakat és sutyosan összeverték mindnyájukat. — Chaim Nachum Bialik, a nagy héber költő, Bécsben tartózkodik és a bécsi hitközség elnöksége is kivette részét a héber poéta ünnepléséből. A hitközség diszertében rendezett ünnepségen prof. Pick hitközségi elnök lelkes beszédben üdvözölte Bialikot, majd bemutaták a költőnek a hitközség intézményeit. Dr Ornstein, a hitközség alelnöke ezután — ép úgy, mint annakidején Einstein professornak — a hitközségi alapszabályok díszpéldányát nyújtotta át Bialiknak.

LEMBERG. Egy cionista gyűlés alkalmával az antiszemita diákok megrohanták a gyűléstermet és farkos botokkal támadták rá a hallgatókra. Ennek hatásán olyan óriási botrány és kavargás támadt, hogy egy nagyobb rendőrkülönítménynek kellett kiszállani, hogy a további excessusokat megakadályozza.

NEW-YORK. 10.000 aláírással kérvényt nyújtott be a newyorki zsidóság a városi tanácshoz, melyben a szombatot tartó vallásos zsidóság kéri a vasárnapi munkaszünet számukra való elismerését, tekintve, hogy vallási törvényeik folytán így két napot kénytelenek zárva tartani egy héttől, ami a mai sulyos gazdasági viszonyok folytán rendkívüli megterhelést jelent a kereskedők számára. — Newyork közelében fekvő „Bald Montan” nevű hegységet, az elmúlt héten ünnepélyes aktus kíséretében, a november 1-én repülőszerencsétlenség közben elhunyt zsidó pilóta, John Blum nevére, „Mount Blum” hegységre változtatták.

JERUZSÁLEM. A keresztény ortodox hitközségben akció indult, hogy a kormánytól engedélyt kérjenek a panaszfelnéval való vasárnapi imádkozásokra. — A jeruzsálemi jelentések még mindig arról számolnak be, hogy a tanítósztrájkból kifolyólag a Jewish Agency iskolát továbbra is zárva vannak. Remélhetőleg a közeli napokban már megtalálják a megoldást a tanítók kielégítésére és ismét megkezdődik a rendes tanítás. — A népszámlálás megkezdése alkalmával számos olyan palesztinai lakosra bukkant a hatóság, akik illegálisan tartózkodnak lakóhelyeiken. 2624 ilyen, eddig jogtalanul Palesztinában tartózkodó személy kapta meg a napokban a kormánytól az állandó letelepedési engedélyt. — 1932 január 1-én életbeléptetett magas gyufaadókat követeltében hirtelen az akkori „Nur” gyufagyár beszüntette az üzemét és elbocsátja összes alkalmazottait, amennyiben nem sikerül a kormánynál jelentős adókönyvcsökkentést elérnie. — Az elmúlt év decemberében a palesztinai be- és kivándorlás a következőképpen alakult: 499 zsidó 139 keresztény és 15 mozlim volt a bevándorlók száma, míg ugyanez idő alatt mindössze 80 személy hagyta el az ország területét.

LONDON. Az angol belügyminiszter, Sir Herbert Samuel, a Londonban időző Mizrahi vezető férfiak és a Cionista Világösszevétel végrehajtóbizottságának tagjait, H. Farbstejnt vendégül látta. A barátságos beszélgetés közben többek között a belügyminiszter kijelentette, hogy Anglia mindvégig fogja kötelességét a zsidó néppel szemben és a zsidóságnak nem szabad elvesztenie az optimizmusát, ha pillanatnyilag a gazdasági viszonyok kedvezőtlenek is. — A január 1-én megjelent „Gazette London” hivatalosan közli az új becsületbeli kitüntetések, amelyek között 3 új bárói cím is szerepel. A 3 bárói kitüntetés közül a zsidó parlamenti csoport tagja. Névszerint: Percy Alfréd Harris és Arthur Michael Samuel. — Sir Boyd Merriman, akit annak idején Jewish Agency a Shaw bizottságba delegált, a nemzeti kormány a kormány koronagyógyászává nevezte ki.

OLDENBURG. Szombatra virradó reggel az oldenburgi zsinagóga falain a következő felírás ékeskedett: „A zsidók, jezsuiták és a szabadkőművesek mérgezik meg a viágébekéll!”

ANTWERPEN. A városi tanács rendelkezése alapján, az antwerpeni régi temetőket, köztük a zsidó temetőt is, felszánlják, minthogy a belga törvények nem ismerik el a zsidó vallás speciális törvényét az ilyen temetőmegszüntetésekkel illetően. A zsidó hitközség és a Chewro-Kadischa közösen megállapodtak abban, hogy a régi hamvakat nem engedik megszentelttleníteni és átszállítják Hollandiába a tettemeket. Az akcióbizottság máris felhívást intézett mindazon külföldi rokonokhoz, akiknek hozzátartozói az antwerpeni temetőben nyugszanak, hogy azonnal lépjenek érintkezésbe a bizottsággal.

MADRID. A spanyol lapok közlik, hogy a közársasági kormány annak dokumentálásaként, hogy mennyire nem azonosítja magát a spanyol történelem előbbeni szakaszával, ehatározta, hogy felállítja Madridban a filológiai szakon a héber nyelv tanszékét is. A héber nyelv előadója: Yalmán professzor, a volt madridi egyetemi tanár lesz, aki ezidő szerint Londonban tartózkodik.

DETROIT. Hermann Radner detroiti zsidó lakos, önkönléségén egy népkönyvhát állított fel, ahol naponta 1200 munkanélküli kap teljesen ingyen, gazdag és jó kosztot.

Szatmári hírek

Érdekes sajtóperben mondott ítéletet a szatmári törvényszék Dascalu-Dragulescu tanácsa. Dr. Stern Mór ismert szatmári ügyvéd, — kinek nem olyan rég jelent meg a „Zsidók Útja” című könyve, ami Erdély-szerre nagy elismeréssel találkozott — pert indított Weisz Dávid könyvelő ellen, aki a „Zsidó Híradó” című lapban sértő cikket írt dr. Stern Mór ellen. Ugy látszik, hogy ennek a lapnak az volt a hivatala, hogy személyeket hurcoljon meg minden alap nélkül a nyilvánosság előtt. A sértő cikk szerzője Weisz Dávid volt. Az ügyben pénteken volt az ítélet. A bíróság becsületsértés és rágalmazás vétségében büntőnek találta Weisz Dávidot és enyhítő körülmények figyelembevételével kétezer lei pénzbüntetésre ítélte. Az ítéletben úgy a vádlott, mint a sértett megnyugodott és így ez jogerős.

A szatmári Mizrahi Ifjúság tagjainak szombaton délután Müller chaver a központi propaganda osztály referense tartott előadást. Ismertette a megjelent tagok előtt a Mizrahi munkáját az Ereben és hogy mennyi iskolát tartott fent. Majd reáért a Keren Erec Jisrael sel Hamizrachi szükségességére, mert ebből az akcióból fizetik a met-szőket a vallásos kolóniákon. Müller chaver előadása nagy tetszést váltott ki a jelenlevő tagok közt.

A heli Oneg-Sabbath előadást Riedermann Miksa és dr. Berkovics Jenő tartják meg.

Seini. — ahol ezelőtt két évvel még csak hírből ismerték a Mizrachizmust, — ma már az Erdélyi Mizrahi mozgalomnak egyik legerősebb pillére. Most ezt az egyesületet nagy veszteség érte, az egész vezetőség bevonult katonának és így új vezetőségről kellett gondoskodni. Az elmúlt héten tartották meg a reorganizációs közgyűlést és a választást. Steinmetz Miklós elnök chaver köszönetet mond a tagoknak, akik eddig támogatták munkájukban, lelkesítő beszédben további munkára buzdítja az itthon maradt chavereket, fájós szívvel velt búcsút a tagoktól. Ezután megkezdődött a választás és egyhangulag a következő vezetőség lett megválasztva: Hármastagu elnökség: Luger Adolf, Jurovits Albert, Izsák Ignácz, titkár és jegyző: Benedikt Miklós, pénztárnok: Grosz Jenő, ellenőrök: Marchbreiter István, Holländer Sándor, Weisz Géza, gondnok: Jakabovits Móriz, könyvtárnok: Jeremiás Sándor. Az új vezetőség nevében Luger Adolf köszönetet mond a távozó chaveroknak az eddig végzett munkáért, felhívja a chavereket a további együttműködésre a Thora v'Avoda szellemében. A gyűlés a „Hatikva” elénekítésével ért véget. O. V.

MOZI

Cinematografus FILMPALACE

Péntek, szombat: „Mona Lisa”. Bolváry rendezése, stoltz zene, Willy Forst főszereplése. Semmiféle kedvezményes és szabadjegyek nem érvényesek! — Vasárnap d. e. 11: „Szipéria 1910” (Száműzött szívek). Kertész M. rendezése. Dolores Costelloval! 10 és 12 lejes helyárral! — Vasárnap d. u.: „Mona Lisa”. Roda Roda, Willy Forst és Trude v. Molo.

Teatrul HEYMAN szinkör

Péntek, szombat, vasárnap, hétfő: „A fehér áru” (A leánykereskedők karmaiban). Izgalmas bűnügyi film 12 felvonásban. Főszereplők: Dita Parlo, Harry Franck, Harry Hardt. Szombati és vasárnapi 3 óras előadások olcsó helyáruak. — Kedd, szerda, csütörtök: „A régi dal”, zene, tánc, bohóság. Eredeti felvételek a Ritz szállodából, a Margit-szigetről, az egész Duna partról, Kurina Simi cigányzenekarával. Főszereplők: Lili Dagover, Igo Sim, Lian Dayers Ida Wüst és Paul Hörbiger. — Vasárnapi matiné: Kettős műsor „Pinty Ponty, mint síró örökösök” és még egy szenzáció.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Luas Brasov és többeknek. Eddig 26 le nem közölt levelet kaptunk, amelyek nagyrészt névtelenül szólnak hozzá anékünkhoz és rendszerint hozzá zólásuk vagy rabikat és más személyiséget támadnak, vagy egyeseket erősen favorizálnak. Ezeket nem adtuk le és nem is fogjuk leadni, mivel mint már több ízben írtuk, nem vagyunk hajlandók az eszmét és a célt egyes személyek, vagy kottériák szolgálataiba állítani. Ez az üzenet valamennyiüknek szól és megjegyezzük ismét, csak olyan cikkeknak adunk helyet, amelyek valóban mondanak is valami újat és nem ismétlik az eddig közölték álláspontját. Személyi támadásoknak pedig helyet egyáltalán nem adhatunk sem most, sem a jövőben.

Művészi perzsaszőnyegeket, szövött gobelineket, külföldi fonalak

Schulhof Emilné

„Orient” Szővművészeti Iskola

Oradea, Strada Episcopului Ciorogariu No. 17. Vidéki rendelések utánvétel gyorsan és pontosan eszközöltnék.

ZSIDÓ HUMOR

ÉS SZELLEMESSÉGEK NAGYJAINKTÓL

Aki nem akart tanu lenni

Reb Wolwis posleviczki chaszid egyszer Lembergbe érkezett rokonának látogatására. Este természetesen elmentek a zsidó színházba. A darab megkezdődik és a színen két veszekedő szomszéd jelenik meg. Amint Reb Wolwis meghallja a veszekedési scéna első mondatát, felugrik a székből és szalad kifelé a kijáratához. A rokon megütközve utána iramodik és megkérdi tőle, hogy miért futott el? Azt mondja erre Reb Wolwis: „Ismerem az efféle fejleményeket. Amikor két szomszéd vitatkozik, abból rendszeren veszekedés szokott lenni.” — „Nos és mit érdekel az téged?” — kérdi a rokon. — „Hát hogyné érdekelne, szól méltatlankodva Reb Wolwis, csak nem gondolod, hogy eljövök Posleviczból Lembergbe tanulni.”

Mily módon engedhető meg a szombati szivarozás?

Egy gunyolódó kérdezte a híres Malbimot: „Nem tudna e módot arra, hogy szabad legyen szombaton szivarozni?” — „Hogyné, felelte a Malbim — sok dolgot, ami egyébként tilos volna, megengednek bőlcséink al jedé sine, vagyis valami változtatással. Így ezt is lehet: például, ha a szivart az égő végével dugod a szádba”.

A második Hámán

Egyszer egy zsidógyűlölő kerületi kapitány magához idézte R. Salom Rokeacht, a híres belzi rabbit és vita közben rászólt. „Tudja-e, hogy én vagyok a második Hámán?” A rabbi nyugodtan felelt. „Az elsőnek sem volt valami különös szerencséje.”

Izlés dolga

Egyik nagybankunk igazgatója nemrég gondolt egy merészet és nagyot és kikeresztelkedett. Eleinte mélységes titokban tartotta a dolgot, de aztán mégsem állta meg, hogy egyik ifjúkori hitsorsos barátjával ne közölje a dolgot. Elmondott hát neki mindent és egyben megkérdezte tőle:

— Most, hogy kikeresztelkedtem, mit gondolsz, nem volna-e helyes, ha a nevet is megmagyarosítanám?

— Hát kérlek, — felelte a barát, megvakarva a fejét — ez izlés dolga. Das ist ein — Geschmatt-sache.

Egy másik ember

„Saul már megint részeg vagy. Hogy tud egy ember annyi snapszot magába lőtteni.” — „Mi az, hogy, hogy? Én csak egy üveggel iszok. És miután megiszom, mindjárt egy másik ember leszek. És annak a másik embernek is csak kell inni egy üveggel”.

Olcsó RÁDIO vásár

3+1 lámpás hálózati készülék hangszóróval, antennaszerelessel együtt **4800** lei.

TELEPES RÁDIO

hol villanyvilágítás nincs:
3 lámpás . . . **1850** lei
4 lámpás . . . **2850** lei

RAJZ ANTAL rádiószaküzletében
Oradea, Teleky-u. 2. Telefonsz.: 512

Padlólakkok, poloskairtók, háztartási cikkek

mosó- és pipere-árak, kefe- és vegytárak legolcsóbb beszerzési forrása!

Pontos figyelmes kiszolgálás! — Szombat és ünnepnapon zárva
Fülöp Ede
ORADEA, Zöldfa uca 14.